

امام خمینی رحمه‌الله به معنای واقعی هنرمند بود، اگرچه بازیگر نبود. هنر ایشان در این بود که با زبانی ساده و بی‌آلایش، افراد را تا پای جان به دنبال هدف و آرمان خود می‌کشاند.

برای مثال، محمدحسین فهمیده که امام را ندیده بود و سیزده سال داشت، این هنر امام بود که از او چنین شخصیتی ساخت.

- فضای مجازی یا حقیقی؛ کدام بستر برای جهاد تبیین کارآمدتر است؟**

● درخصوص مدل حقیقی و مجازی، نباید دوگانه‌ای بین این دو ایجاد کرد.

امروزه ما دو فضای زیست داریم؛ فضای مجازی و فضای واقعی که هر دو، محل زندگی انسان‌ها هستند. در هر دو فضا تحریف وجود دارد و درنتیجه در هر دو تبیین لازم است.

برای درک نسبت این دو، می‌توان آن را به نماز ظهر و عصر تشبیه کرد که هر دو واجب هستند و هیچ‌کدام جای‌گزین دیگری نمی‌شوند. گاهی امکانات و توانایی فرد در فضای مجازی بیشتر است و گاهی در فضای حقیقی.

به‌تعبیر رهبر انقلاب، امروزه فضای مجازی واقعاً حقیقی است و برای برخی حتی حقیقی‌تر از فضای واقعی شده است.

فردی که در فضای مجازی یا حقیقی توانایی بیشتری دارد، می‌تواند در همان فضا فعالیت کند؛ اما هیچ‌کدام جایگزین دیگری نمی‌شوند.

گاهی امکانات ظهور و بروز در فضای مجازی بیشتر است و باید در آنجا فعالیت کرد. گاهی در فضای حقیقی امکانات بیشتری وجود دارد و باید در آنجا فعال بود؛ اما هیچ‌کدام جای دیگری را نمی‌گیرد. هر دو فضای زیست انسان‌های امروز هستند. به‌تعبیر رهبر انقلاب، فضای مجازی واقعاً فضای حقیقی است و برای برخی، حتی حقیقی‌تر از فضای واقعی شده است. برخی افراد بیشتر در فضای مجازی زندگی می‌کنند تا فضای حقیقی. پس دوگانه‌ای وجود ندارد.

برخی از افراد در فضای مجازی بیشتر می‌توانند، ظهور و بروز داشته باشند. و برخی در فضای حقیقی؛ اما هیچ‌کدام جایگزین دیگری نمی‌شوند.

● **چرا در عرصه جهاد تبیین بر روی فهم امتداد مکتب انقلاب اسلامی تأکید می‌کنید؟**

● درخصوص فهم امتداد مکتب انقلاب اسلامی، باید دید امروز از بیان و زبان و اندیشه چه کسی باید آن را فهمید؟ از کسی که اکنون حضور دارد یا از کسی که از دنیا رفته یا شهید شده است؟

عقل می‌گوید: این اولویت شخصی نیست که از بین چند گزینه انتخاب کنیم. برای امتداد اجتماعی مکتب انقلاب اسلامی و بیان آن به‌خصوص در این روزها که مصادیق مختلفی در حوزه کنش‌های انقلاب اسلامی رخ می‌دهد، چه کسی باید این را تبیین کند؟

نمی‌توان گفت فقط می‌خواهیم از منابع گذشته استفاده کنیم. نکته دقیقی در این میان وجود دارد: چرا معتقدیم امامت منقطع نمی‌شود و امتداد دارد؟ چرا امامت امیرالمؤمنین علیه‌السلام در امام مجتبی علیه‌السلام ختم نشد؟ چرا فقها می‌گویند: باید از مجتهد زنده تقلید کرد؟ زیرا مجتهد زنده برای مسائل امروز فتوا می‌دهد.

مجتهدی که بیست سال پیش از دنیا رفته، چگونه می‌تواند برای مسأله امروز فتوا دهد؟

باید برای فهم امروز و تعیین تکلیف امروز تلاش کنیم. اگر فقط به گفته‌های گذشته اکتفا کنیم، تکلیف امروز مشخص نمی‌شود. نمی‌توان گفت خودمان استنباط می‌کنیم.

اگر همه مردم قدرت استنباط داشتند، می‌توانستند از گفته‌های گذشته برای امروز راهکار پیدا کنند. چرا پس از آیت‌الله بروجردی رحمته‌الله به مرجع تقلید زنده نیاز داریم؟ چرا همه نمی‌گویند از گفته‌های ایشان استنباط می‌کنیم؟

پس دو مسأله مطرح است: امتداد اجتماعی انقلاب اسلامی و تبیین آن و حل مسائل روز.

به‌همین دلیل است که امامت، ولایت فقیه و مرجعیت امتداد دارد.

● **به‌تعبیر رهبر انقلاب، امروزه فضای مجازی واقعاً حقیقی است و برای برخی حتی حقیقی‌تر از فضای واقعی شده است.**

فردی که در فضای مجازی یا حقیقی توانایی بیشتری دارد، می‌تواند در همان فضا فعالیت کند؛ اما هیچ‌کدام جایگزین دیگری نمی‌شوند.

گاهی امکانات ظهور و بروز در فضای مجازی بیشتر است و باید در آنجا فعالیت کرد. گاهی در فضای حقیقی امکانات بیشتری وجود دارد و باید در آنجا فعال بود؛ اما هیچ‌کدام جای دیگری را نمی‌گیرد. هر دو فضای زیست انسان‌های امروز هستند. به‌تعبیر رهبر انقلاب، فضای مجازی واقعاً فضای حقیقی است و برای برخی، حتی حقیقی‌تر از فضای واقعی شده است. برخی افراد بیشتر در فضای مجازی زندگی می‌کنند تا فضای حقیقی. پس دوگانه‌ای وجود ندارد.

برخی از افراد در فضای مجازی بیشتر می‌توانند، ظهور و بروز داشته باشند. و برخی در فضای حقیقی؛ اما هیچ‌کدام جایگزین دیگری نمی‌شوند.

برانگیزاننده است که جوانان را به حضور در جبهه‌ها ترغیب می‌کرد.

همچنین در مراسم عزاداری، تفاوت است میان روضه‌خوانی صرف و روضه‌خوانی که منجر به تداوم مکتب امام حسین علیه‌السلام می‌شود. شهید مطهری رحمته‌الله در کتاب حماسه حسینی به این نکته اشاره می‌کند که هدف از یاد امام حسین علیه‌السلام صرفاً گریستن نیست؛ بلکه ایشان الگوی نقلابی‌گری و تحول‌آفرینی است.

تبیین برانگیزاننده باید در مخاطب احساس مسئولیت و رسالت ایجاد کند. هدف این است که مخاطب از حالت مصرف‌کنندگی صرف خارج شده و به عنصری تولیدکننده و مشترک‌کننده تبدیل شود.

این تبیین لزوماً نباید در سطح مباحث تمدنی باشد؛ اما باید بتواند مخاطب را از حالت انفعال خارج کند.

● **چگونه می‌توان متکلم و مخاطب بهتری برای جهاد تبیین شد؟**

● این موضوع به هنر افراد بستگی دارد. در مورد هنر، باید به یک تحریف ذهنی اشاره کنم. گاهی ما ابزارهای رسانه‌ای را مساوی با کار هنری می‌دانیم که این اشتباه است. بین هنر و رسانه در عرصه شهادت، تفاوت وجود دارد و نسبت‌شان عموم و خصوص مطلق است.

هر کار هنرمندانه‌ای کار رسانه‌ای است؛ اما هر کار رسانه‌ای لزوماً هنری نیست.

برای مثال، ممکن است مجهزترین دوربین‌ها، دستگاه‌های صدابرداری، تجهیزات رسانه‌ای و دکور را داشته باشیم؛ اما با این تجهیزات کار هنری انجام ندهیم. کار هنری در عرصه جهاد تبیین، زمانی معنا دارد که تبیین نقطه‌زن و برانگیزاننده باشد.

اگر در یک جمع دانش‌آموزی، دانشجویی، خانوادگی یا طلبگی، مسأله روز را چنان زیبا تبیین کنید که مخاطب پس از جلسه بگوید «حق با شماست و باید کاری انجام دهم»، شما هنرمند هستید؛ حتی اگر هیچ تجهیزات رسانه‌ای نداشته باشید. همه می‌توانند در رسانه نقش داشته باشند، مشروط به اینکه هنرمند خوبی باشند. لازم نیست حتماً تجهیزات رسانه‌ای مجهز داشته باشیم یا تدوین بدانیم. کار رسانه‌ای زمانی اثرگذار است که در آن هنر نهفته باشد. اگر در ارائه خود هنر نداشته باشید، صرفاً یک انتقال‌دهنده هستید.

البته اگر هنرمند باشیم و تجهیزات رسانه‌ای هم داشته باشیم، نور علی نور است. هدف این نیست که تجهیزات رسانه‌ای را نفی کنیم؛ بلکه می‌خواهیم بگوییم اصل، هنر است. هر بازیگری هنرمند نیست؛ اما برخی هنرمندان بازیگر هستند. بعضی بازیگران، هنر انتقال مفاهیم مورد نظر کارگردان و نویسنده را به مخاطب ندارند.

جهاد تبیین

فریضه قطعی و فوری

در نبرد ترکیبی با نظام سلطه

گفت‌وگو با مدیر تبیین منظومه فکری مقام معظم رهبری در کشور / **بخش اول**

اشاره: امروز مواجهه با نظام سلطه، نبردی ترکیبی با محوریت جهاد شناختی و تبیین است. جهاد تبیین، عملیاتی کاملاً میدانی است که بر شناخت دقیق مسائل و تبیین نقطه‌زن و برانگیزاننده استوار است. این فریضه، واجب عینی، تعیینی و زمان‌مند (فوری) بوده و رهبر انقلاب آن را «جهاد عظیم روزگار» و «فریضه قطعی فوری» نامیده‌اند. تبیین مؤثر، مردم را از انفعال خارج کرده و به کنش در دفاع از انقلاب مردم‌پایه دعوت می‌کند؛ همان‌گونه که امام خمینی رحمته‌الله با تبیین ساده و هنرمندانه، ملت را به پیروزی انقلاب بدون سلاح رساند. موفقیت جهاد تبیین نیازمند شناخت مخاطب، مسأله‌یابی دقیق، محتوای برانگیزاننده و حفظ هویت جهادی است. طلاب، بانوان و آحاد مردم ظرفیت‌های اصلی این جهاد به‌شمار می‌روند و اولویت کنونی، تبیین آرمان‌ها (آزادی، استقلال، عدالت، رفاه و پیشرفت) و دستاوردهای انقلاب اسلامی است.

حجت‌الاسلام اسماعیل فخریان، مدیر تبیین منظومه فکری مقام معظم رهبری در کشور در گفت و گو با خبرگزاری حوزه، به پرسش‌های متنوعی در خصوص جهاد تبیین و بایسته های آن انجام داده اند که در ادامه تقدیم شما علاقه‌مندان می‌شود.

در باب جهاد و معنای آن سه نکته قابل ذکر است:

اول، معنای دقیق جهاد که در کتاب «هم‌زمان حسین علیه‌السلام»، (مجموعه ده سخنرانی رهبر انقلاب در هیأت انصارالحسین تهران، محرم ۱۳۵۱) به آن پرداخته شده است.

جهاد در زبان عربی به‌معنای مطلق تلاش و کوشش نیست. قرآن هر نوع سعی و تلاشی را جهاد نمی‌نامد. جهاد آن کوششی است که در مقابل دشمن صورت گیرد. اگر دشمنی در میان نباشد یا با دشمن موجود، درگیری نداشته باشیم، تلاش‌های ما صرفاً «سعی» محسوب می‌شود و نمی‌توان آن را جهاد نامید.

دوم، جهاد منحصر به جنگ نظامی نیست. جهاد نظامی (جنگ سخت) تنها یکی از مصادیق آن است. مواجهه با دشمن، می‌تواند فرهنگی، سیاسی، اقتصادی یا ترکیبی از این‌ها باشد. در نبرد ترکیبی، درگیری هم‌زمان در چند عرصه جریان دارد. فراتر از این چهار عرصه، جهاد و نبرد شناختی است.

سوم، در شرایط کنونی، مواجهه ما با نظام سلطه (اصطلاح مورد تأکید رهبر انقلاب، نبردی ترکیبی است. این نبرد در دوره‌های مختلف اشکال متفاوتی داشته است. در دفاع مقدس عمده‌تأ نظامی، در دهه هفتاد غالباً فرهنگی، از اواخر دهه هفتاد سیاسی، در دهه نود اقتصادی و اکنون ترکیبی با محوریت نبرد شناختی است.

نتیجه آنکه جهاد همواره میدانی است— خواه میدان نظامی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی یا شناختی— و نباید آن را صرفاً امری تئوریک و نظری تلقی کرد.

جهاد تبیین، همچون سایر جهادها، عملیاتی کاملاً میدانی است که موضوع و قالب آن، بر شناخت و تبیین استوار است.

این پرسش که «تا کی می‌خواهی درگیر کتاب خواندن و گفتن باشی؟ پس کی می‌خواهی وارد میدان شوی؟»، نشان‌دهنده درک نادرستی از ماهیت جهاد تبیین است. جهاد تبیین مطلقاً میدانی است؛ اما موضوع و مصادق آن، متفاوت است و نمی‌توان آن را صرفاً نظامی یا تئوری دانست.

رهبر انقلاب بر جهاد تبیین با عناوینی چون «جهاد عظیم روزگار» و «فریضه قطعی فوری» تأکید کرده‌اند.

این فریضه سه ویژگی اساسی دارد:

- واجب عینی است؛ یعنی بر شخص هر فرد واجب است.
- تعیینی است نه تخییری؛ یعنی فقط همین مورد واجب است و قابل جای‌گزینی با موارد دیگر نیست.
- زمان‌مند است و فوریت دارد.

در همین راستا، رهبر انقلاب در دیدار با مردم قم، به‌مناسبت ۱۹ دی، با اشاره به واقعه توابین فرمودند که آنها به‌موقع تشخیص ندادند و به‌موقع وارد میدان نصرت امام نشدند و در نتیجه، هم امام شهید شد و هم خودشان و دیگر امام زنده نشد.

● **عوامل اصلی پویایی و اثربخشی جهاد تبیین چیست؟**

● جهاد تبیین به مسأله شناخت برمی‌گردد؛ موضوعی که شهید مطهری رحمته‌الله در کتاب «مسأله شناخت» به آن پرداخته است. شناخت مهم‌ترین عامل و انگیزه حرکت در انسان‌هاست. همان‌طور که آگاهی از فواید یک ویتامین در فصل پاییز، می‌تواند منجر به خرید و مصرف آن شود، شناخت هم موجب حرکت و پیگیری می‌شود.

رهبر انقلاب در تاریخ ۱۳۹۵/۳/۵، تبیین را اساس کار دانسته‌اند. این اهمیت از آنجا ناشی می‌شود که تبیین در مردم،